

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **106**

Ak ve Kara Sözcükleri

Türkler Doğu Anadolu'da tüm Azerbaycan ve İran bölgelerini içeren iki önemli krallık kurdular. Bunlar **Akkoyunlular** ve **Karakoyunlular** boylar federasyonlarıdır. Her iki federasyonun boyları Asya kökenli Oğuz boylarıdır. Karakoyunlu devleti 1380 ile 1469 yılları arasında varlığını sürdürmüş ve tüm güney Kafkasya'yı, bugünkü Azerbaycan'ı ve doğu Anadolu'yu yönetmiştir. Akkoyunlular ise 1395 ile 1502 yılları arasında hemen hemen aynı bölgede hüküm sürmüştür. Fakat asıl yerleşim bölgesi olarak Karakoyunlular kuzeyde, Akkoyunlular güneyde yoğun olarak yaşamışlardır. Alttaki haritada bu iki devletin yaşam alanları görülüyor (1).

Ak ve Kara sözcüklerini günümüzde renk olarak kullanıyoruz, fakat kadim Türkçede farklı anlamları vardı. AK = GÜNEY ve KARA = KUZEY demektir. Akkoyunlular güneyde ve Karakoyunlular kuzeyde yaşayan Oğuz boylarıydı. Nitekim Akdeniz Anadolu'nun güneyinde, Karadeniz Anadolu'nun kuzeyinde bulunur. Kara sözünün bir değer kullanım anlamı 'toprak parçası' demektir. Acaba toprağın renginden dolayı mı toprak parçasına kara denmiştir? Sanmıyorum. Zira kadim Türkçede kök sözcüklerden yeni sözcükler türetilirdi. Kara sözü de iki kök sözcükten meydana geliyor. Bunlar OK ve ARA kök sözcükleridir.

OK-ARA "OK'ların arasında kalan toprak parçası" anlamını içerir ve zamanla OK-ARA→KARA olmuştur. Kara sözcüğünü içeren bir diğer beylik Karaman-Oğulları olarak bilinir. Karaman-Oğulları 1250 ile 1487 yılları arasında doğu ve orta Anadolu'da Konya civarında devlet kurmuşlardır. Karaman adı Kara-Man = Kuzey-İnsanı anlamını içermekte ve Oğuz-Afşar boylarının kuzeydoğudan Anadolu'ya geldiklerini belirtmektedir.

Sibirya'nın en kuzey bölgesindeki denizin adı **Kara Deniz** oluşu tesadüf olabilir mi? O bölgeye binlerce yıl önce yerleşmiş Ön-Türklerin verdiği bir isim olsa gerek. Altaki haritalarda Yenisey nehrinin yaygın bölgesini görüyoruz. Kara Deniz bölgesine dökülen **Yenisey** deresi de Türkçe kaynaklı "Yeni Su" adından dönüşmedir. Bölgedeki yerel Türkçe isimler büyük çapta Rusça isimlere dönüştürülmüştür. **Üst Port** liman şehrindeki 'üst' adı ile Yenisey nehrinin bir kolunun **Angara** deresi olması, bu bölgenin Türk boylarına ait olduğunun kanıtıdır. Sibirya adının da kadim dönemde AS-İBİR-ÖYÜ olması kuvvetle mümkündür.

Ayrıca Asya kıtasının en doğusundaki adalarda yaşayan Japonlar Kore bölgesine **Kara** derler. Kara ile Kore sözcükleri arasında yakın bir ilişkinin bulunduğunu anlıyoruz. Karadeniz'in kuzey bölgelerine bulunan Ukrayna adının kökeninde **OK-ARA-ÖYÜ** kök sözcüklerinin bulunduğu görüşümdedir. Bu kök sözcüklerin birleşimi sonucunda OK-ARA-ÖYÜ → UKRANYA olmuştur. Anlamı da "OK'ların ara bölgesi" olmaktadır. Saka Türklerinin Ukrayna bölgesinde çok uzun süre yaşadıkları biliniyor. Saka sözünün AS ve Ok boylarının adından türediğini daha önceki yazılarımda söz ettim (2) ve (3).

Kadim Türkler gökteki en büyük gezegen olan Jüpiter gezegenine **Karakuş Yılduz** demişlerdir. Bu isimdeki 'kara' sözcüğü gezegenin rengini değil, kuzeyde görünüşünü belirtiyor. Bir sabit yıldız olmayıp, bir gezegen oluşunu da 'kuş' sözcüğü belirtiyor. Yani, Jüpiter gezegenine karakuş demekle kuzeyde kuş gibi yer değiştiren demek istemişlerdir.

AK sözüne gelince bu hem renk hem de "akmak" eylemini belirtir. Derelere ve nehirlere Akarsu denmesi bu eylemle ilgilidir. Fakat akan bir su şeffaftır. Yani renksizdir. Beyaz sözünün aslı Arapça "beyza" sözüdür. Beyza sözü etrafı kaplayan sis için de kullanılmıştır. Tevfik Fikret "Bir zulmet-i beyza ki peyapey mütezayit" demiştir. Anlamı "gittikçe yayılan karanlık bir sise benzer bir beyazlık". T. Fikret bu benzetimle Osmanlı devletinin gittikçe çökmekte olduğunu anlatmak istemiştir.

Ak kök sözcüğünü içeren 'akarsu' ise karanlık değil, aydınlıktır ve ışık saçarak akar ve parlar. Kadim Türklerin kozmogonisinde bu anlamı içeren **Ak Ana** da ışık saçıp parlayan bir kutsal varlık olarak düşünülmüş olabilir (4). Ayrıca kadim Türkçede 'akı' sözcüğü "eli açık, cömert" anlamını içerir. Bu sözcük elindeki tutmayıp akıtan, çevreye dağıtan insanı ifade ediyor.

Ayrıca fizik biliminde de akı sözü, enerji alanının akış yönünü belirtir. Demek ki Türkçedeki ak ve kara sözcükleri çok eski dönemlerden günümüze kadar gelmiş, farklı fakat derin anlamlar içererek değişmiş ve dönüşmüştür.

Kaynaklar

- (1) <https://tr.wikipedia.org/wiki/Akkoyunlular>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/240.pdf>
- (3) <http://www.halukberkmen.net/pdf/58.pdf>
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/293.pdf>